

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИИ

12+

2016 сыл
Балабан ыйын
2 күнэ
Бээтинсэ
№ 100-101 (10496)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

Тупсары сылыгар

Биир үтүө күн, үлэ үгэнэ бүтэрин саана, Нам селотугар Саввиновтар дьиэ кэргэнгэ бальдыттаатым.

Олбуор аанын арыяат, дыкти көстүүнү көрөн, кэрэхсээтим. Тэлгэһэ тула эмдэй-сэмдэй мас арааһа үүммүт. Дьиэлээх хаһайын Иван Иванович, хаһайка Вера Алексеевна үөрөкөтө көрүстүлэр. Тэлгэһэлэрэ киэнгэ, ырааһа, күөх чээлэй үүнээйинэн симэммитэ, көрүөххэ үчүгэйэ, киһи дууһалыын сынньанар. Саввиновтар үүнээйи олордутунан дьарыктаммытара номнуо 10 сыл буолбут. 2002 сыллаахха Илья Вино-

СЭРГЭХ ТЭЛГЭҕЭ

Дьиэлээх хаһайка Вера Алексеевна кэрэ сибэккилэри, оҕуруот аһын эгэлгэтин олордубут. Күн ахсын үүнээйилэрин көрөллөр, оҕолуу бүөбөйдииллэр эбит. Быйыл эбии боярышник, яблоня, черемуха, можжевельник мастары олордубуттар. Иван Иванович мас үүннэрэр дьарыгын таһынан, тимири уһааран сиэннэригэр хачыал, самолет, карусель, кураанах бассейн, эрчиллэр тренажердары онортообут. Кыра дьэитин мастерской онгостон, уһанар тэриллэрэ ылы-чып ыйанан, сааһыланан тураллар. «Туһаттан тахсыбыт маллары бырахпакка, туһаҥа таһаарар идэлээхпин. Сайыны быһа сиэннэрбит, аттынаабы ыал оҕолоро оонньоон-көрүлээн абыраннылар», - диир.

Саввиновтар тэлгэһэлэрин чээлэй көстүүтэ дууһабын истинник таарыйда. Олус туһалаах дьарыктаах дьиэ кэргэни кытта алтыһан, ирэ-хоро кэпсэтэн, үгүс элбэҕи биллим.

Аксинья
ТАТАРИНОВА

куров уулуссатыгар көһөн кэлэн, дьиэлэрин-уоттарын тэринэн, тэлгэһэлэрин онгосторго санаммыттар. Уопсайа 100 мас (хатын, тиит, бэс, харыйа), 80 моонньоон уга баар. Тэлгэһэ иһигэр, айылҕа дьаарбайа сылдарды сананым.

Моонньоон угун 3 сыл анараа өттүгэр олордубуттар, быйыл хас да биздэрэ аһы хомуйбуттар. Оргуу аллея устун хааман иһэн, тэллэй арааһа үүммүтүн көрдүм. Кырдык да, киһи айылҕа сылдарды сананар бүччүм сирэ. «Дьэиттэн ырааппакка кыһынны аспытын булунабыт», - диэн Иван Иванович күлэ-үөрэ кэпсиир.

Салбан нэһилиэгэ ДБУ-ОХХ уонна энэргитик мунисипалитеттэ «Олорор сирин тупсары сылын» ыһыт куюнуруугар биһирэнэн, 4,5 мөл. солк. суумалаах субсидия тиксибитэ. Субсидияны хайдах туруорсан ылбыттарын уонна туохха туһаммыттарын билээри, сүрүн специалист О.А. Тытыгынаеваны кытта кэпсэттим:

ОЛОХТООХТОР АСТЫНАЛЛАР

-Быйыл Салбан төрүттэммитэ 85 сылын бэлиэтиир тэрээһиннэри былааннаабыһыт. Ил Дархан Е. Борисов «Олорор сирин тупсары сылын» биллэрэн, өрөспүүбүлүкэ нэһиликтэригэр анаан 4,5 мөл. солк. суумалаах куюнурус биллэриллибитэ. Сайаапка биэрбит нэһиликтэр бары биир тэгн балаһыаньанан көрүллүбүһүт. Нэһилиэк муннабар олохтоохтор санааларын истэммит, былаан онорбуппун. Баһылыктыт уонна экономиспыт субсидия докумуоннарын бэрт болгомтолоохтук онороннор биһирэнибит. Дээрибинэтигин тупсарыга саҥа сүүрэннэри киллэрдибит. Нэһилиэк биллэ тубуста. Дьон олорор усулуобуйатын таһыма үрдээтэ дии саныбын. Кыайыи сверын иннин бетоннаан, таас билиитэн мусталаттыбыт. Умуллуот уот таһыгар Дьокуускай куоракка сакаастаан, тимири атахтаах

мас ыскамайкалары туруордубут. Сквер сэриигэ өлбүт биир дойдулаахтарбытын кэриэстиир, сынньанар, оҕо-уруу үөрөтүөрүһүр сирэ буолла. Өр сыллаах олохтоохтор баалара туолла.

Биир дойдулаахпыт, билииллээх политической деятель Е.М. Ларионов аатынан уулуссаны таас билиитэн тротуардаатыбыт, палисадниктаатыбыт, 3 уулуссаны бөһөргөттүбүт (Ларионов, Харлампьева, Канаева аат.

Балабан ыйын 1 күнэ - Билии күнэ

ОСКУОЛА, ДОРООБО!

Балабан ыйын 1 күнэ - Билии күнэ. Сайыҥны сынньалаҥ кэнниттэн, оҕолор боччумуран, оскуолаҥа сибэкки дьөрбөлөөх аттаналлар, саамай долгутуулаах түгөн, кырачааннарбыт аанманнай оскуола боруогун атыллылар. Маҥан баанчык тэлибириир, сибэкки дьыргыл сыта саба биэрэр, суумка сүгүһүрдээх уолаттар, кыргыттар тиэтэйэ сүүрэллэр, учууталлар, төрөптүтэр долгуйа хаамсаллар. Бары үөрүүлээх линейкаҥа ыксыыллар.

Быйыл Нам улууһун үрдүнэй маҥнайгы кылааска 441 оҕо киирэр.

Н.С. Охлопков аатынан Нам улууһунааҕы гимназия Билии күнүгэр анаммыт үөрүүлээх ли-

нейкатыгар сырыттым.

Үөрэнээччилэр, учууталлар, төрөптүтэр долгуйа мустубуттар. Ырыа-тойук ымыытынан оҕолор үөрүүлээх линейканы астылар. Үөрэнээччилэргэ «Нам улууһун» МТ баһылыгын солбуйааччы И.И. Сивцева, үөрэх управлениетын начальнига О.Н. Протопопов, «Ленскэй нэһилиэк» МТ-тэн М.М. Винокурова эбэрдэ тыл эттилэр, баҥа санаа бастыгын анаатылар.

Быйыл 2016 сылга гимназияҥа үөрүүлээх саҥа сүүрэн киирэн, бастагытын маҥнайгы кылааска 18 кырачаан, 9 уол, 9 кыыс, оскуола боруогун атыллаатылар, учууталлара - Н.Н. Игнатьева. 11 кылаас үөрэнээччилэрэ кырачааннарга үөрэх управлени-

та онорон таһаарыт үөрэнээччи дьэнигын бэлэх ууннулар. Оҕолор маҥнайгы учууталларын кытта баҥа санаа этэн туран, шариктары үөһэ халлаанга көтүттүлэр.

Мустубут дьон бары сүһүөхтээх бэйэлэрэ сүүрүйэн, гимназия өрөгөйдөөх гимнын ыллаатылар. Учууталларга оҕолор сибэкки дьөрбөтүн бэлэх ууннулар.

Гимназия дириэктэрэ А.В. Новгородов үөрэнээччилэри, учууталлары, төрөптүтэри саҥа үөрэх дьыла саҥаламмытынан иттиитик-истинник эбэрдэлээтэ, үлэҥэ, үөрэххэ ситиһиини баҥарда.

Чуораан чугдаарда, үөрэх-билии төрдө саҥаланна.

Аксинья ТАТАРИНОВА

баһылыга А.П. Атласов 200 тыһ. солк. көрөн, пааркаҥа эбии тутулар баар буоллулар: көһөрүллэ сылдар ыскамайкалар, 1 кыыс, 1 уол ураһалара, киири аарка. Ураһалары олохтоох Т.В. Касьянова, А.И. Винокуров ИП-лара ис сүрэхтэриттэн кыһанан туран онордулар.

Ахсынныгэ эдэр специалистарга анаан 2 кыбартыралаах толору хааччыллыылаах уопсай дьыи (ванна, туалет, суунар сир) тутулан олоххо киирбитэ. Бу дьыи саҥа үлэли кэлбит эдэр эмп үлэһиттэрин Пахомовтары уонна учууталлары олохтообут.

Эргэ гараж, ары сыба, 1 элбэх квартиралаах дьыи көтүрүллэннэр, бөһүөлөк уопсай көстүүтэ тубуста.

Нэһилиэк иһин-таһын ырааһырдыга олохтоохтор көхтөөхтүк кытталлар. Бу сэрэдэҥэ суолга буор кутуларыгар бэлэмнээн, мас тэлгэтигэр тэрилтэлэр, чааһынай дьон субуотуньукка тахсыахтаахпыт.

Салбан нэһилиэтин тупсарыга олохтоох дьон ылсан үлэлээбиттэр. Үлэлэрин үтүө түмүгэ көстүбүт, бэйэлэрин төрөөбүт түөлбэлэрин туһугар кыһамныыларын туһута буолбун.

Анастасия КОРЯКИНА

ДЬИЭ КЭРГЭННЭ – БАЙЫЛЫАТ ОЛОБУ! 4 №

Егор Борисов, Саха Өрөспүүбүлүкэтин баһылыга, “Биир ньыгыл Россия” баартыйа РФ Судаарыстыбаннай Дууматыгар депутатка кандидаттар федеральной испиһэктэрин регионнаабы болоһунтумус кинитэ:

– Балаҕан ыйыгар дойдуга үрдүкү уорганыгар – Российской Федерация Судаарыстыбаннай Дууматыгар Саха сирин түрүүлэһиэхтээх депутаттары талыахпыт. “Биир ньыгыл Россия” биһиги өрөспүүбүлүкэбиттэн кандидаттар болохторун салайарбар эрэлин биллэрдэ. Бу улахан эппитинэс. Владимир Путин биһигиэ туһайытыгар “Биир ньыгыл Россияны” дойдуну

түмэр киининэн ааттаата. Биһиги Россия, Саха сирин түнүгэр эппитинэни сүгэбит. Билиэхэ өрөспүүбүлүкэ сайдыытын стратегията, ону тэнэ сөптөөх кыахтар уонна, кылаабынайа, Саха сирин олохтоохторугар үтүө өрүттээх уларытылары киллэрэргэ политической түлүүр баар. Бу уларытылары хас биридди дьэиэ кэргэн, хас биридди кини билиэхтээх. Биһиги сыалбыт – хаарбах дьэиттэн дьону көнөрүүгэ сана түһүмэти киллэриин, дьону тупсабай уонна аныгы доруобуйа харыстабылынан хааччыыны, Саха сирин Арктикатын зонатын сайыннарыны. Итинэн өрөспүүбүлүкэ сылы эргичи айаны-сырыны

хааччыыны 8,7%-тан 47%-на диэри улаатыннарыахтаахпыт. Уопут көрдөрөрүнэн, бу маҕаһыннарга сыананы сүрүннүөбө. Өссө да онорорбут-тутарбыт элбэх. Түрүрүмүт сорукарбытын олоххо киллэрэбитигэр Саха сирин олохтоохторун өттүттэн өйөбүл наада. Өрөспүүбүлүкэ үлэни, дойдуга үрдүкү уорганыгар көхтөөх депутаттар наадалар. Кинилэри эмигэ эрэ талар кыахтаахпыт. Балаҕан ыйын 18 күнүгэр кэлэн “Биир ньыгыл Россия” баартыйа иһин куластаан! Хас бириддибит олоһор суолталаах дьыала иһин куластаан! Дьэиэ кэргэн байылыат олоһун иһин куластаан!

Галина Данчикова, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабытталыстыбатын салайааччыта, РФ Судаарыстыбаннай Дууматыгар депутатка кандидат:

– Биһиги өрөспүүбүлүкэбиттэн РФ Судаарыстыбаннай Дууматыгар түрүрүр депутаттар сүрүн сыаллара – хас биридди Саха сирин кинитэ чөл уонна туруктаах олохтоох буолуутугар сөптөөх усулуобуйаны тэрийии. Өрөспүүбүлүкэбит түнүгэр үлэлиирбитигэр биһиги хайыы-үйэ үтүө түмүктэри

ситистибит: олох орто үнүнэн 70,3 сааска тиэртибит уонна демографическай балаһыанньаны түспүрдүбүт. Саха сирин олохтоохторун ахсаана эбиллэр. Биһиги түмүс туттар хайысхаларбыт: үөрэхтээһин, доруобуйа харыстабыла, ОДьКХ хаачыстыбата, дьону социальнай өттүнэн өйөөһүн. Саха сирин тыатын сирэ дьон олоһоругар табыгастаах сиринэн буолуохтаах. Бу агропромышленной комплекса каадырдары олохсутуга көмөлөһүөбө, тыа хаһаайыстыбатын

онорон таһаарытын түргэтэтибэ. Российской Федерацияга уот тарылытарын тэннээһингэ Владимир Путин сорудаһын толоруохтаахпыт. Саха сирэ – Россия ураты, саамай бөдөн, саамай баай сир баайдаах региона. Биһиги сүрүн баайбыт – кини. Биһиги сыалбыт – хас биридди дьэиэ кэргэнгэ, Саха сирин хас биридди алаһа дьэитигэр чэгиэн доруобуйа уонна байылыат олох түстэнэрин түнүгэр бары кыаллары оноруу.

Юрий Куприянов, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабытталыстыбатын бэрэсэдэтэлин бастагы солбуйааччы э.т. – Саха сирин Ил Дарханын уонна Бырабытталыстыбатын дьаһалтатын салайааччыта, РФ Судаарыстыбаннай Дууматыгар депутатка кандидат:

– Саха сириттэн депутаттар сорукарта – өрөспүүбүлүкэ сайдыытыгар дойдуга үбү угарын ситиини. Биһиги кэскиллээх регионмут, иннибит диэки барабыт, сайдабыт. Сүрүн сыалбытынан

экономикага уонна социальнай өттүгэр олоһу-дьаһагы сайыннарыны тэннэ түтүллүлэрин ситиини буолар. Маны хайдах ситинэри билэбит. Чабылхай холубур – Алданна ньиэби онорон таһаарар собуот бырайыага. Собуот сана үлэ мистэттин таһаарарын уонна нолуогу киллэрэрин сэрэ, Саха сиригэр чөлчөкү сыаналаах массыына уматыгынан хааччылар кыабы бириэбэ, олоһу тупсабай оноруоҕа. Өссө биһиги дьонун соруунан хоту дойдуга төрүт норуоттарын түнүгэр кыһамны. “Биир ньыгыл Россия” өйүүр этиилэрин ортогугар – хоту дойдуга

аһыйах ахсааннаах төрүт норуоттарын бултүүр сирдэрин туһаныларыгар биһиги кэмнээх аренда төлөбүрүттэн босхолоһун, балыктааһынга тырыллар квоталар бэрлилэр нуормаларын уларыты. Мин бырамысылананнаса экологическай уонна этнологическай хонтуруолу, үлэ өрөспүүбүлүкэ олохтоохторун үрүт ыалларыгар түрүүлэһиин. “Биир ньыгыл Россия” сыала – Саха сирин хоту дойдуга усулуобуйатыгар олоһорго саамай тупсабай регионунан онорорго.

БАЛАҒАН ЫЙЫН 18 КҮНЭ / РОССИЯ СУДААРЫСТЫБАННАЙ ДУМАТЫГАР БЫЫБАР

Оплачено из средств избирательного фонда Якутского регионального отделения партии “ЕДИНАЯ РОССИЯ”

Доруобуйа баар — күндү баай

ЧӨРЭБИТ ЭРЭ

Бу ааспыт күннэргэ, доруобуйам туруга мөлтөөн, поликлиникага барарга сананым. Кыһыым поликлиникага үлэлиир буолан, тутатына эднокринологка 10.30 чааска суруттарда. Уруккута буоллабына бальйһа уочарат элбэиэ дьэиэ барарым. Кыһыым билигин оннук буолбатах дьэиэ, бириэмэтэ суох буолан, үгүһү быһаарбата.

Мин 10 чаас арыый ааһыгыта тийибитим, арай киһи суох, хайа эрэ кабинеттан 1 киһи тахсар, ким эрэ кэлэн атын кабинетка ааһар, киһи суоһуттан соһуйан, ону ыйытылаһан билбитим, аныгы олох ирдэбилгигэр олоһуран, бырааска кириэргэ саҕа бэрээдэ олоххо кирибит. Ол курдук уруккулуу уочарат хирурга, тискэ уонна лор быраастарга эрэ баар эбит, уоннаабы быраастарга кириэргэ кырдыаастары, инбэлиттэри телефонунан суруйар буолбуттар, өссө компьютерынан эмиэ суруйтарыахха сөп үһү, регистратурага суруйтарыага хас чааска көрдөрө кэлэргин чааһын ыйар буолбуттар. Эппит чаастарыгар кэлэн, сылайбакка элэй-бөккө көрдөрөр кыахтаммыһыт үчүгэй эбит дьэиэ үөрэ санаатым. Онон үгүс дьонго бу бэрээдэ сүннүнэн буоллабына, олус табыгастаах, абыраллаах буолуо.

Онон аныгы сайдылаах олоххо үктэммит саастаах дьон, араас үтүө дьыала олоххо кирирттэн үөрэбит эрэ.

З.И. ЕГОРОВА

Тыа сирэ уонна ырыынак

Нэдиэлэ бүтүүтэ эдэр фермердэр хайдах дьаһанан үлэлиэхтээхтэр сылдьалларын билсээри, Бөтүнгэ Ильнар уонна Илья Исмаковтарга ыалдыттаатыбыт. Игирэ уолаттар Дьокуускайдаагы тыа хаһаайыстыбатын техникумун «Агрономия» салаатын 2010 сыллаахха үөрэнэн бүтэрбиттэр. Хортуоска, мор-

түһэр дьэиэ биллэрэннэр, түнүгү быһа оһуруоппут сирин түптэлэтибит, кэтэтибит-маһаатыбыт. Аһыйах чаас утуяа түһэн баран, эмиэ бааһынабытыгар кириэри олоһобут. Граф Бизэргэ Бөтүнгэ 4 км ыраах сытар 4 га сирдээхпит. Хортуоска, моркуоп, сүбүөкүлэ ыһабыт. Быйыл Омскайга баран уопут атастаһан, соһуруу уобаластарга хайдахтуох дьаһанан олоһоллорун уу

ЭДЭР ФЕРМЕРДЭР - ИСМАКОВТАР

куоп, сүбүөкүлэ ыһытынан, сылгы иитиитинэн дьарыктаналлар. Исмаковтар 2011 сылтан бааһынай хаһаайыстыба тэриинэн, 1 га сиргэ хортуоска ыһан саҕалаабыттар. Оччолорго техникалара суох буолан, сирдэрин лапшааһын хоруппугар. 2013 сылга бааһыналарын иһин 3 га тиэрпиттэр. Ити сыл бастагы техникаларын, кытай «Донгфен-304» тыраахтары, атыылаһыттар. Тыраахтар сыанатын аһарын «Начинающий фермер» бырагыраамнан предпринимательство министэриэтибэтэ, аһарын бэйэлэрэ уйуммуттар. Кредиттэрин «Алмазкредит-сервис» бааны кытта 6 ыйынан төлөспүттэр. 2013 сыл сайыннаагы федеральной «Начинающий фермер» бастыҥ бырайыактары талыы куонкуруһугар кыайаннар, грантга тиксибиттэр. Ити үптэринэн 1 мөл.4 00 тыһ. солк. МТЗ-82, сир хорутар, хортуопуи хостуур, от охсор атыылаһыттар.

Эдэр фермердэр Ильнар уонна Илья Исмаковтар маньык кэпсээннээх буоллулар:

- Субюота түүн хаһын

хараһытынан көрдүбүт. Оһуруоттарын аһын харайар олус улахан баһаалаах фермердэргэ сырыттыбыт. Овощехранилищелара 4 этэстээх, аныгылы көрүллэр харайылар. Оһуруот аһын харайыга уонна переработкалааһынга улахан болһомто уураллар эбит. «Розара» дьэиэ суортаах хортуосканы 10 тн тиэйэн араллыбыт. Тимир суолунан тиэйтэриигэ хойутаан, массыынанан аһалтараммыт, ороскуоппут улаатта. Техниканы балаҕа атыылаһытыбыт. Ол курдук, 1 МТЗ-82, 1 Донгфен-304, 3 куорпустаах сир хорутар, көбүтэр, буур, хортуоска олоһор, хортуоска хостуур, роторной от охсор, мунһар атыылаһан, илии үлэтин чэпчэтибит. Улэлииргэ усулуобуйа баар буолла. Арай уу ыстарар тэрилбит бэйэбитигэр суоһа уустуктары үөскэтэр. Бу сайын улус баһылыгы тыа хаһаайыстыбатыгар солбуйааччы Е.Е. Гоголев кэпсэтэн, Модут-

тан арендаан ыстарынныбыт. Оһуруот аһын олоһууга саһа аһыйах сыллааһыга үлэһэспит буолааммыт, үөрүйэхпит кыра. Дьокуускайдаагы тыа хаһаайыстыбатын чинчийэр институтун учуонайдарын уонна Хаһаластан ыкса билсэр таһаарыспыт, саһа саһалааччы фермер Л.Чусовской, кытта сибээстэһэбит, сүбэлэтэбит-амалатабыт, кыһалһаларытын быһаарсабыт. Урукку эһэбит Лу-

кин Иван Ильич Уот Арыы ходуһатыгар оттоон бу күннэргэ бүттүбүт. 9 тһаах 3 кэбиһиэниэнибит. Былырынынгы кур от хаһаастаахпыт. Билигинги туругунан сылгыларбытын кыстатар оту булунубут. Кыһынын сайааптанан Р.И. Новиковтан эбиэс эбии атыылаһаммыт, сылгыларбыт үчүгэй туруктаах кыстаабыттар.

Инникитин, бастагы уочарат, бааһынабытын кэнэтиэхпитин наада. Оччоһо сыһына-сынһына сирбитин обороттанан, өлгөм үүнүүнү ыһаа этибит. Билигин ити биһигэ кыаллыбат. Оһуруоппут аһын бэрт кыһалһалаахтык батарабыт. Кууһунан ыһыга сыананы наһаа түһэрэллэр. Тыа хаһаайыстыбатын министэриэтибэтэ хортуопуи субсидия көрбөтө эмиэ ыарахаттары үөскэтэр. Переработка салаатын сайыннаран, оһуруоппут аһын тоһорон, полуфабрикат гынан, атыыга таһаарыахпыттын саныыбыт. Кредиттэиэ систиэмэ тыа

хаһаайыстыбатын бордудуку суйатын онороочуларга сөһо табыгаһа суох усулуобуйалары олоһтуур. Арһаа дойдугар курдук тыа сирин сайыннарааччыларга бырыһыана кыра, өр сыл төлөнөр өгөлөргө наадыабыт. Техникабыт эмиэ тийибэт. Республика, улус салалтата кыһалһабытын өйдүүр, күүс-көмө буоларыгар олус маһтанаммыт.

Күүстээх үлэ быһыыгар кэпсэтэн, кылгас кэмгэ санаа атастаһан, инникитин ырытыһан, Бөтүнгэ эдэр фермердэр Исмаковтар үлэһэ-хамнаса бигэтик турунууларыттан санаабыт көтөүллэн, дойдубут тыатын хаһаайыстыбата, кырдык да, оннун булуһуку, сайдыһык дьэиэ бүк эрэнэн салгыы айаннаатыбыт.

Тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга эдэрди эрчимнээх, чопчу этиилэрдээх, саһа көрүүлэрдээх, үлэһэ бэриниллээх эдэр дьон — дойдубут инникитэ.

Анастасия КОРЯКИНА

Государственной Думе депутатыгар кандидат Олег Тарасов бүгүнгү нүөмүргэ программанын ааҕааччыларга анаан сийилии сырдатарга быһаарынна.

Дойдуга кириисис кэмэ кэллэ, үп-харчы тийибэт, дьон-сэргэ ороскуотун кыччатынахтаах диэн хаһыатынан, телевизорунан күн аайы биллэрэ тураллар.

Ытыктабыллаах Саха сирин олохтоохторо!

Бу дьыл балаҕан ыйыгар Российской Федерация Государственной Думытын депутаттарын быыбара буолаары турар. Бу улахан суолталаах тэрээһингэ биһиги хас биридибит толкуйбутун түмэн, санаабытын сааһылаан, дьонун кандидаты талан ылар уустук уонна эппиэттээх хардыыны оноруохтаахпыт.

Саха сирин аатыттан Россия парламеныгар анардас киэн эйгэбэ биллибиткөстүбүт дьон буолбакка, мындыр толкуйдаах, чөл туруктаах дьингээх үлэ дьонно талыллыахтаахтар диэн бигэ өйдөбүллээхпит. Өрөспүүбүлүкэ хаһаайыстыбатыгар туох туһаны аҕаларын билэр, улахан уопуттаах уонна күүстээх санаалаах эрэ киһи экономикабыт, социальнай эйгэбит сытыы бопкуруостарын дойду таһымыгар күүскэ туруорсан, норуот интэриэһин көмүскүүр кыахтаах.

Ол иһин биһиги «Якутскэ-

Онтон кырдьыгынан ылан көрдөххө, дьон баһыйар үгүс өртө хамнастан хамнаска эрэ тийинэн олоорор. Ордук уурумнуу харчыта суох. Мантан иннэ сыана үрдээтэбинэ иэстэн иэскэ эрэ сылдар кутталлаахтар. Ол иһин кириисис кэмигэр, бастатан туран, дьон-сэргэ аһын-үөлүн, эминтомун ылынарыгар сокуонунан социальнай көмүскэллээх буоларын би-

гэрэтиэхтээхпит.

Тийинэн олоруу алын кээмэйин (МРОТ) оннугар дьон-сэргэ туруктаах буолуутун мажистири социальнай ыстандаарты ылыныахтаахпыт. Хас бириди киһи аһын-үөлүн, таҕаһынабын, олоҕор сүрүн суолталаах эмин-томун сатаан ылар буолуохтаах, итиэннэ бу ыстандаарка сүрүн өнгө – эмтэниигэ, үөрэҕири-

нерго» салайааччыта Олег Владимирович Тарасов Российской Федерация Государственной Думытын быыбарыгар кандидат быһыытынан кыттарын толору өйүүбүт.

Энергетика биһиги тыйыстымны айылҕалаах өрөс-

ЭНЕРГЕТИКА БЭТЭРЭЭННЭРИН ЫҢЫРЫЫЛАРА

пүүбүлүкэбит норуотун хаһаайыстыбатын биир тын суолталаах салаата буолар. Экономика эрэ буолбакка, атын эйгэ сайдыыта барыта, ол иһингэр тэрилтэлэр тохтоло суох үлэлииллэр, бүддьүөт үбэ-харчыта кэмигэр туолан иһэрэ быһаччы бу салааттан тутулуктаах. Энергетиктэр Уһук Хоту сиргэ олорор дьону уотунан уонна сылааһынан хааччылан, Сахабыт сирин кэскилин түстөһүллэр, кэнэҕэски сайдыыга улахан кылааты киллэрэллэр.

Олег Владимирович Та-

расов бэйэтин дьүккүрдээх үлэтинэн, дьулуруунан биригэн биригэн үктэллэри дабайан, үүнэн-сайдан иһэр сэдэх салайааччылартан биридэстэрэ. Энергетикаҕа үлэлэбит сылларыгар кини идэтин толору баһылаан, киэн

расов бэйэтин дьүккүрдээх үлэтинэн, дьулуруунан биригэн биригэн үктэллэри дабайан, үүнэн-сайдан иһэр сэдэх салайааччылартан биридэстэрэ. Энергетикаҕа үлэлэбит сылларыгар кини идэтин толору баһылаан, киэн

ОЛЕГ ТАРАСОВ: «БАРЫТА СУДУРГУТУК БЫҤААРЫЛАР КЫАХТААХ»

рүүлэрин ситиспитэ, энергетиканы сагалыы сайыннарар программа онгоһуллубута, үлэһиттэргэ хамнас кэмигэр кэлэр буолбута.

Олег Владимирович «Якутскэнерго» салайааччыта буолан баран, тэрилтэ «Якутскэнерго» салайааччыта буолан баран, тэрилтэ

билиилээх-көрүүлээх, инники кэскили өтө көрөр, хорсун быһаарыныны кэбэҕэстик ылынар уонна ону эппиэттээхтик толорор салайааччы быһыытынан уһаарыллан тахсыбыта. 1998 сыллаахха атырдыах ыйыгар – кириисис кэмэ үгүннэн турдаҕына – Олег Владимирович Нерюнгригааҕы электрческэй станцияны салайбыта уонна тэрилтэтин үүнүүсүйдүө суолунан сирдээбитэ. Кини сатабыллаах дьаһалынан Нерюнгригааҕы ГРЭС кириисис иннинээҕи көрдө-

бааныгар Эмиэрике долларынан хамсаабакка халтай сытар. 2015 сыллаахха Россия 14,7 млрд доллардаах сыаналаах кумааҕынан эбии уурумнууланна. Ангардас бу сылыам ыйыгар өссө эбии 5,7 млрд доллар дохуоттаммыта. Кыһыыта баар – бу сыаналаах кумааҕы аҕалыахтаах

үбэ доллары батыһа аллара диэки курулаабыта. Онон оруннаах ыйтыгы үөскүүр: тоҕо биһиги харчыбытын бэйэбит экономикабытыгар буолбакка Эмиэрикеҕэ кута турабыты? Тоҕо манньыгы? Туохха бу онгоһуллары?

Көрөргүт курдук, харчы баар. Өскөтүн барыларын, бири бастакынан Россия Правительствотын «РФ стратегическай былааннааһына» диэн сокуону үлэлэтэргэ модьуйдахха экономикаҕа тыас тахсыаҕа.

Аныгы кэм ирдэбилинен сана технологиялары олоххо тэтимнээхтик киллэриэхтэ-эхпит. Медицинеҕэ, тыа хаһаайыстыбатыгар, собуоттарга, фабрикаларга үрдүк көдүүстээх техника туттуллара эрэйиллэр. Оччоҕо эрэ атын дойдулары кытта тэнгэ күрөстэһэр кыахтаах

экономикаланыхпыт. Ол эрээри көрүннүк үлэ буолбакка, барыта киһилии, дьонуну онгоһуллуохтаах. Дьингэн ыллааха – барыта оннук уустук буолбатах. Сүрүнэ – төбөнү-майини үлэлэтиэххэ наада, сарсынныгы толкуйдаа, уорума, кыһалҕалаахтарга көмөлөс. Онтон ордук икки атахтаах дьоллоохтук сананыгар туох баарый?

Петр Михайлов – Эр Чаҕыл

(Кандидат быыбардыыр фондатыттан төлөннө)

ыччакка, кырдыаҕаска кыаммакка болломтолоох сыһыанын туоһулуур.

Билигин биһиги өрөспүүбүлүкэбит дьылҕатын түстүүр быһаарылаах кэрдис кэмгэ үктэннибит. Кэлэр уон сылга Уһук Илин көрдөрүүлэрэ Россия экономикатын уонна социальнай эйгэтин инники күөнүгэр сылдар буолуохтара. Онуоха Саха сирэ ханнык миэстэҕэ турара биһиги кимиэхэ куоластырыбытыттан улахан тутулуктаах. Өрөспүүбүлүкэ энергетикатыгар саҥа кыамталары, экономикаҕа хамсатыылаах күүһү-кыаҕы киллэрэр кыахтаах саҥа дьон Государственной Думаҕа үлэлиилэрин ситиһиэбин, куоластыабын!

Ыңгыры от ыйын 5 күнүгэр ылыллыбыта.

Борис Медведев, Анатолий Величко, Олег Тимофеев, Дмитрий Букин

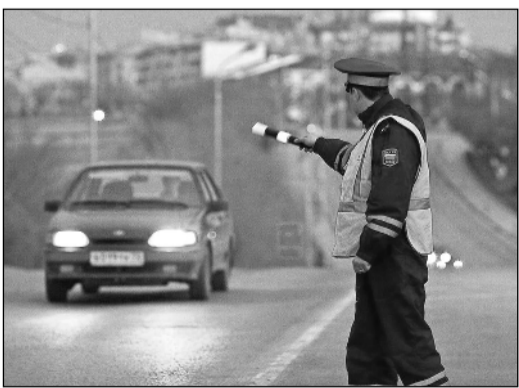
(Босхо таһаары)

Мин маньык этиллээхпин

Арасыйыаҕа уонна Саха сирингэр Госавтоинспекция тэриллибитэ 80 сылын туолла. 1936 сыл кулун тутар 3 күнүгэр Народнай Комиссардар сэбиэтэрин уурааһынан, ГАИ СССР ИДБНК оробуочай-бааһынай милиисийэтин кылаабынай управлениетыгар бэриллибитэ. От ыйын 3 күнүгэр ГАИ туһунан бастакы балаһанна тахсыбыта. Бу сыл Саха АССР милициятын управлениетыгар ГАИ салаата, Алдан куорат инспекторскай участкага тэриллибиттэрэ. Саҥа тэриллибит ГАИ-га республика үрдүнэн 11 киһи үлэлиирэ. Оччолорго Саха сирингэр араас мааркалаах 1300 массыына баара. 1948-1950 сс массыына 2556-ҕа тийэ элбээбитэ. 1951 с.

ГАИ ТҮБҮКТЭЭХ ҮЛЭТЭ

Дьокуусай куоракка, Октябрьскай уонна Аммосов уулуссалар быһа охсуһууларыгар, бастакы светофор туруоруллубута. 1969 сылтан Саха АССР ИДБМ ГАИ-та дьуһурунай чаастаммыта.

Дьокуусай куоракка, Октябрьскай уонна Аммосов уулуссалар быһа охсуһууларыгар, бастакы светофор туруоруллубута. 1969 сылтан Саха АССР ИДБМ ГАИ-та дьуһурунай чаастаммыта.

Билигин ГАИ үлэтэ ыараата. Сокуону тутуспакка, арыгы иһэн баран уруулга олобурт суоппардары, көлөпүнэ үргээчилэри, арыгыны массыынаттан атылааччылары, бырааба суох

луочук дьону ким да болдойбот. Охто сытааччылары ким да туруорбат. Полициялар компьютерга хам сыстан олодохторо, профилактика үлэтин күүскэ ыһпыттарын туһунан отчуоттаан эрдэхтэрэ. Уопастыбаннай сирдэргэ дьону-сэргэни мэхэйдир холуочуктары, саатар, сэрэтэн барыахтарын наада.

Уулуссаҕа бэрээдэги көрөр полициялар уонна ГАИ сотрудниктарын үлэлэрин тэнгээн көрдүм. Мин санаабар, үлэни үксүн ГАИ-га сэлээннээн кэбистилэр. Полициялар охсуһуу, уоруу, дьону дэнгнээһин, өлөрсүү буоллаҕына, суһал тыллабыр кириир диэри, компьютеры талкыа олодолор.

ГАИ инспектора уонна суоппар! ГАИ сэрэтэр, онтон суоппар сэрэнэр. Иккиэн суол үлэһиттэрэ бэйэ-бэйэлэрин өйдөһүөхтээхтэр. Инспектор «этэнгэ айаннаа» диэтэҕинэ, ыһтааччы санаата көтөүллэр. ГАИ «ыстарааптыа» дири санаабыт олохсуйан, эһэ тириитин кэппит инспектортан куттана үөрэммиттэ. Ол гынан баран, быраабыла барыбытыгар бири. Ону бары тутуһуохтаахпыт.

«Туймаада» хаһыат 25.08.2016 с. нүөмүрүгэр «Харчы Россияга баар!» Ил Түмэнгэ сүүрбэччэ сыл депутаттаабыт, Ил Түмэн сискомитетын председателин солбуйааччы Александр Уаров ыстатыйата табыста. Ыстатыйаны Великобританияҕа ытыгылыт бастакы түмүктүү референдум анаалыһыгар тирэҕирэн суруйдум диэбит. Бу ыстатыйаны ааҕаарын, олоххо баҕабыт күүһүрүө, билигин харчы сураһын да иһиттэххэ хамнаар үйэбит кэллэ.

Бу барыбытыгар наадалаах, тын харчыбыт туһунан дьонго-сэргэҕэ кизэник кэпсиир тоҕо хааччактанна? «Кыым», «Саха сирэ» хаһыаттар хамнатар харчы туһунан суруйуохтарын сөп этэ. Депутат А. Уаровтан саллаллар дуу, эбэтэр, баҕар, сымыйа дойдох диэбиттэрэ дуу?

КЫРДЫК ДУО?

Бу ыстатыйаҕа, оннооҕор, Дмитрий Медведев бэйэтинэн судаарыстыбаннай сакаас харчытыттан 1 трлн. солк. уоруллубут диэн аһаҕастык этэн турар диэбит. Салгыы бэйэбит аабын. Сталин саҕана бу дьон уодьуганнаһа этилэр, бука. Билигин уорбут харчыларынан төлөһөн, сууттан-сокуонтан кураанах тахсаллар дииллэр. Оннооҕор Бүлүү оскуолатын бухгалтера компьютерынан булкуйан, илии баттаан 3 мөл. солк. харчыны ылытын «Саха сирэ» хаһыакка Бэрээдэк Визэ суруйда. Компьютерынан аһара сайдан, харчыны уорар албаһы тыа сирин оскуолатын бухгалтерга сатаабыт буоллаҕына, сэттэ үрдүк үөрөхтээх тойотторбут триллионунан ылыттарга боруок суох курдук.

«Харчы Россияга баар!» диэн А. Уаров ыстатыйатын балаҕан ыйын 18-гар буолар быыбарга киин хаһыаттар куттанан, ханан эрэ мэхэйдииэ диэтэхтэрэ буолуо. Хонтуруоллуур комитет председатели, Ил Түмэн депутата бэйэтин үлэтин хайдах хонтуруоллуура буолла диэн саарбахтыыр санаалаах дьон бааллар эбит. Дьингэн, судаарыстыба үбүн-аһын, ханан да кыттыспат судьуйа оруолун ылыахтаах курдук. Оччоҕо туораттан хонтуруол күүһүрүөн сөп этэ диэн санааттан этэллэр.

А. Уаров бэһис төгүлүн Ил Түмэн уларыбат, бөҕө депутата. Тыла-өһө, өтө көрүүтэ, ырытыыта олохтоох. Ол иһин галаллар. Ону сирэр-талар кыахпыт суох. Бу ыстатыйа тыа сирин дьадангы дьонугар дьайар, өйдөтөр, кырдыгы кэпсири, ол иһин суруйдум. Аабын!

Константин ЕРЕМЕЕВ, Кыһыл Сыр

Бал - ыччатынан

Бу соторутаабыта курдук этэ - кырачаан Петя оскуолаҕа да киирэ илигиттэн убайын Коляны, эдьийин Аннушканы батыһан, Оҕо эйгэтин Түөлбэтигэр Ефросинья Васильевна Соколоваҕа Олонхо эйгэтигэр таргаран, күн аайы олонхоһуттары истэн, кинилэргэ ымсыыран, олонхолуурга үөрэнэн барбыта.

Сыллар ааһаллар. Петя сылтан сыл олонхо хонуутугар эрэллээхтик үктэнэн, араас улуус да, республика да таһымнарыннан ытыллар олонхоһуттар күрэхтэригэр кыттан кыйыылаах тахсан испитэ. Ол туһунан республика да, улуус да хаһыаттарын нөҥүө элбэхтик сырдатыллан турар.

Уол улаатар, ситэр-хотор. Соторутаабыта «Эҥсиэли» хаһыакка «Эбэм туһунан кылгастык» диэн хаһыат биір балаһатын толору хаартыскалардаах ыстатыйатын ааһан баран, сүрдээһин үөрдүм. Ыстатыйаттан көрдөххө, Петя эбэтэ Варвара Саввична Шарина сиэнэ өйүн тутан улаатарыгар улахан олук уурбут. Петя кыра эрдэбиттэн эбэтин кэпсээнин сэнээрэн истэн олоҕу сыаналыырга үөрэммит. Ол иһин Түөлбэҕэ кэлэригэр оҕоттон эрэ оттомноох, сүр дьохуннаах, Ефросинья

Васильевна тугу үөрэтэрин барытын ис сүрээбиттэн ыһынан, олонхо ис хоһоонун кизгник ырытан, билэн истээччилэргэ тиэрдэргэ кыһаллара. Онон бу ыстатыйаттан көстөр, олонхо Петяҕа тыла-өһө сайдарыгар улахан суолу-иһи хаалларбыта.

Петя олонхону кытта аргыстаһан Сибирь биір бөдөн куоратыгар, Екатеринбург, Б.Н. Ельцин аатынан Ураллааҕы федеральной университетка иккис курсун ситиһилээхтик үөрэнэн бүтэрбит. Үөрэһин бүтэрдэһинэ документалист буолуохтаах.

ОЛОНХОҔУТ ПЕТЯ - БАСТЫҢ УСТУДЬУОН

Былырыын бастакы курсун бүтэрэн, Ил Дархан уонна правительство администрациятын документо-ведение управлениетыгар практикатын барбыт. Практикатын биір ый үчүгүйдик барбытын кэннэ, управление начальнига П.П. Борисова Петяны дьыаланы үчүгүйдик толорорун билэн, иккис ыйыгар хамнаска үлэлэспит. Быйыл практикатын Түбэ нэһилиэгэр барбыт.

Былырыын Ил Дархан уонна правительство администрациятын документо-ведение управлениетыгар үлэлииригэр республика туох баар улуустарын дьыалабыай докумуоннара бүтэрилтэ иһинэн ааһарын бил-

бит. Докумуоннар толоруулары: бирикээстэр, дуоҕабардар, уураахтар, аактар уо.д.а. быстар мөл-төх эбит, докумуоннары тутулун тутуһан толорботтор, ону көннөрөн, бу управление тустаах тэрилтэлэргэ тиэрдэр, ыгытальыр эбит. Быйыл Түбэҕэ практикатын барарыгар дьыалабыай докумуоннары хайдах толорорго сүбэлээн-амалаан биэрбит уонна биэрэпсикэ үлэлэспит.

Петя: «Оҕо эйгэтин Түөлбэтигэр Ефросинья Васильевна олонхо эйгэтигэр киирэн дьарыктаммытым сүрдээһин туһалаата. Бу доку-

Петр Петрович улууска «бастың олонхоһут» аатын ылан, биһиги дьыэ кэргэни сүрдээһин үөрдүбүтэ. Онон олонхо - мин аргыһым. Мин дьылбабар Ефросинья Васильевна курдук күүстээх, энтузиаст саха баай тылын, сүмэтин, эһин эгэлгэ кырааскалаан олонхо нөҥүө оҕолорго ингэрэр киһи түбэспитэ - мин дьолум. Соробор оҕо-оҕо курдук сүрээлдээһин да ылар күннэри баалара, ону киһи мөхпөккө-эһпэккэ наһаа истинник-иһирэхтик мичээр-дөө ылан үөрэтэн-такайан барара. Ефросинья Васильевнаны кытта алтыһан оҕо сааһым наһаа дьоллоохтук ааспыт. Кинини кытта илии-илииттэн сиэттиһэн республика улуустарын Сун-

таар, Уус Алдан, Нам, Дьокуускай хонууларын устун хааман элбэх ыһахтарга кыттыбытым умнуллубат өйдөбүллэр буолан хаалбыттар. Билигин Ефросинья Васильевна бу орто дойдуттан бардар да, киһи биһиэхэ өрүү тыыннаах, киһи сырдык аата биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар өрүүтүн сыдыаайа туруо», - диэн кэпсээнин түмүктээтэ.

Биллэн турар, Петя кэпсээһинэ элбэх, киһи бу улахан улуу киһи туһунан истинник-иһирэхтик махтанан турар кэпсиригэр да көрдөххө, Ефросинья Васильевна киһиэхэ бэрт элбэҕи, киһи тылынан тиэрдэбэт, эппэт бэрт кэрэ-истин өйдөбүллэри хаалларбыт.

Өссө төгүл хатылаан этэбин «сыл хонук» эбит диэн. Бэҕэһээни курдук этэ, хапхаранан өйдөөх, чоҕулуччу көрбүт харахтарынан көрөн, кыра кый уолчаан эдьийин ырбаахытын тэллэбиттэн тутуһан сэрэнэн-сэрбэһэн Оҕо эйгэтин Түөлбэтин аанын боруогун атыллаан киирэн.

Билигин Петр студент, онтон аҕыйах сылынан үөрэһин бүтэрэн үлэ кизг аартыгар үктэнэригэр ханнык да үлэттэн толлубат, саха дьыно кизг туттар үлэһитэ буолан тахсыа диэн эрэннилэр.

З.А. ТИХОЛОВА,
РФ үтүөлээх учуутала, РФ
Журналистарын союһун
чилиэнэ, Нам улуһун
Ытык киһитэ

Кизг туттар дьоммут - биір дойдулаахтарбыт

Атырдыах ыйын 12-20 күннэригэр Россия саамай кэрэ айылҕалаах, кырдыаҕас куоратыгар Суздальга Бүтүн Аан дойдутаағы аттаһык тиги фестивалыгар баран кытыһыны ылан кэлибит. Бу фестивалыгар Венгрияттан, Канадаттан, Мексикаттан, Японияттан, Америкаттан уонна Россия араас мунуктарыттан тийэ кытта кэлбиттэр.

Фестиваль саҕаланыабыттан араас быыстапкалар, маастар-кылаастар, дьаарбанкалар, конкурстар, арт-бырайыактар быыстала суох бара турдулар. Тийээт да, куорат күнүгэр парадка кытынныбыт. Улахан тэрилтэлэригэр, зданиеларыгар, собордарга - барытыгар тарҕанан быыстапкалар турбуттар. Быыстапка сүрүн темата «Мин дууһабар - таптал» диэн тапталга аналлаах «Свадебное одеяло», «Тряпочные куклы», «Шьют и бабушки, и дети», «Сине-бело-голубой», «Лоскутное поле» уо.д.а. быыстапкаларга сырыттыбыт.

Саха сириттэн Анна Николаевна Зверева салайааччылаах 8 буолан, норуот маастардара, художниктар А.С., Р.Н. Бочкаревар-Иннокентьевтар (Дьокуускай), Вера, Валерий Варфоломеевтар, Дария Константинова (Ханалас), Мария Сыромятникова, Саина Гаврильева (Нам) буолан ситиһилээхтик сырыттыбыт.

Фестиваль аһыллытыгар Россия, Саха сирэ, Венгрия дойдулар бэйэлэрин сыбаайаларын сиэрин-туомун көрдөрдүлэр. Биһиги эрдэттэн бөлкөмнөнөн, художник А.С. Бочкарева-Иннокентьева (Россия Художниктарын союһун чилиэнэ)

«Саха сыбаайбата» суруйбут айымнытыгар олобуран, тыыннаах хартыһынан көрөн-истэн туһанныбыт, А.Н. Зверева (норуот маастара, Россия Художниктарын союһун чилиэнэ, Россия Журналистарын союһун чилиэнэ, Нам улуһун Ытык киһитэ) режиссура тынан уруу ыһаабын, сүктэр кыыс сиэрин-туомун ыыттыбыт. Өбүгэбит таҕаһын таҕнан-симэнэн, атрибуттарытын, аспытын-үөлбүтүн ууран, салама ыйан, күтүөт уолбутун сахалы сиэринэн симэммит дьөһөгөйгө олордон, Сергей Зверев - Кыыс Уола поэтической айымнытынан, тойугунан доҕуһуоллатан, күөх хонуунан дьохундук хааман киирэн, көрөөччүлэр үйүл-баларын хаматан, саха норуотун үгэһин, сиэрин-туомун толорон уруу ыһаабын ыстыбыт, оһуохайдаан тэйдидит, кизг араҕаҕа таһаардыбыт. Аал уопутун оттон, айах тутан алгыс тылын Родион Бочкарев эттэ, кийиит кыһы таһыннаран, күтүөт уол кэргэн ылар баай-халымы сиэрин толордубут (М. Сыромятникова, А. Бочкарева-Иннокентьева, Д. Константинова, С. Гаврильева). Норуот маастара Вера Варфоломеева уоллаах

кыһы уоттаах кымыһынан айах тутан алҕаан, Анна Зверева уруу ыһаабын оһуохайын таһааран дьыно сөхтөрдүлэр. Кийиит кыһы уонна күтүөт уолу Москваттан кэргэнниилэр Виктория Шилова, Георгий Потапов (Госпредстэво сүрүннүүр специалистара) толордулар. Анна Зверева уруу ыһаабын хайдах ытылларын үрдүк сыанаттан кэпсээтэ, хас биірдии маастары билиһиннэрдэ, тикпит таһастарын сиһилии кэпсээтэ. Салгыы саха норуота талыы-талба талаана үйэлэри унуордаан сайдарын туһугар эдэр көлүөнэни иитэн таһаарар Намнаағы педколледж үлэтин-хамнаһын сырдатта, улахан кэскиллээх үлэлэрин билиһиннэрдэ. Педколледж коллективыгар, чуолаан, директор Е.В. Ядрееваҕа махтал тылларын эттэ. Уруубут түмүгэр көрөөччүлэригэр саламаатынан, арыылаах алаадынан, эмис этинэн, уохтаах кымыһынан айах тутан күндүлэстибит. Өбүгэлэрибит үтүө үгэстэрин өрө туттубут. Саха норуота дириң культурулаах улуу омук буоларын көрдөрдүбүт. Фестиваль ыалдыттарыгар, Суздаль олохтоохторугар өргө диэри үтүө өйдөбүлү хааллардыбыт. Бары түмсүүлээхпитин, эппиэтинэстээхпитин көрдөрдүбүт. Таһастыбыт, кизгэли-

СУЗДАЛЬГА - САХА СЫБААЙБАТА

тин сөҕө көрдүлэр. Төрүт аспыт хайдах астанарыгар тийэ ыйыталастылар. Хас да чаастаах фотосъемка буолла. Маны таһынан, хас биірдибит бэйэбитигэр сөптөөх маастар-кылаастарга сырыттыбыт. Салайааччыбыт А.Н. Зверева «Кыбытык тиги», «Оһуруо оһуора» диэн икки улахан таһымнаах маастар-кылаастары ыытта. Бэл, улахан маастардар кытта сырыттылар. Анна Николаевнаны үлэтин үрдүктүк сыаналыылларын көрдүбүт-иһиттибит. Элбэх биллиилээх художниктары, маастардары, салайааччылары кытта билсэн, санаа атаһаһан, элбэххэ үөрэнэн билини ыллыбыт. Фестиваль кыттылаахтары көрдөһүүлэринэн, ГТК концертыр саалатыгар «Саха сыбаайбата», А.С. Бочкарева-Иннокентьева суруйбут айымнытын презентациятын, айар үлэтин кэпсээтэ. Өбүгэбит уонна сүктэр кыыс таһастарын көрдөрдүбүт, бэйэбит күүспүтүнэн концертнай нүөмэр туруордубут. Биһиги делегациябытыгар СР культураны туйгуна, гармонист Валерий Варфоломеев барсан, Сахабыт сириң талааннаахтары, ырыаһыттары өссө төгүл көрдөрдө, сөхтөрдө, фестивалы кизгэттэ. Сахабыт сириттэн илдэ тийиит быыстапка тэрий-

ээччитигэр, Россия лоскуйтан тиги маастардарын салайааччытыгар Римма Быбинаҕа биіргэ үлэлэһэр, көмөлөһөр художниктарбытыгар, фотограф Андрей Жилиннэ, Альбина Старковаҕа өйдөбүннүк сувенирдары туттардыбыт. Бүтүн Аан дойду фестивалыгар баран «Уруу ыһааҕа» композицияны ситиһилээхтик көрдөрбүспүтүнэн, Суздаль куорат администрациятын аатыттан барыбытыгар Махтал сурук туттардылар. Быыстапка түмүгүнэн Анна Зверева, Вера Варфоломеева үлэлэрэ үрдүктүк сыаналанан «Гордость России» ааты ыллылар. Быыстапкаҕа ситиһилээхтик кыттан, бары маастардар дипломунан бэлиэтиннибит.

Манньк улахан фестивалга баран ситиһилээхтик кыттан, Сахабыт сириң аатын ааттатан кэлбиппитинэн, улуустаағы үөрэх управлениетыгар (нач. О.Н. Протопопов), Намнаағы педколледж коллективыгар (дир. Е.В. Ядреева), «Түөлбэ» оҕо киһинигэр (дир. Н.Г. Дьячковская) дириң махталытын тиэрдэбит, кизг өрүттээх үлэлэригэр чабылхай ситиһилээхти баарабыт.

М. СЫРОМЯТНИКОВА,
«Түөлбэ» оҕо киһин
маастар-педагога

Понедельник, 5 сентября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00,
03.00 Новости
09.10, 04.20 Контрольная
закупка 12+

Вторник, 6 сентября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00,
03.00 Новости
09.10 Контрольная закупка
12+

Среда, 7 сентября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00,
03.00 Новости
09.10, 04.15 Контрольная
закупка 12+

10.55, 03.15 Модный при-
говор 12+
12.15 Мужское / Женское
16+
13.20, 14.10, 15.15, 18.20,
02.30, 03.05 Время покажет
16+

Четверг, 8 сентября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00,
03.00 Новости
09.10, 04.15 Контрольная
закупка 12+

Пятница, 9 сентября
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00
Новости
09.10 Контрольная закупка
12+

03.00 Х/ф «Гид для замужней
женщины» 12+

Суббота, 10 сентября
05.50, 06.10 Наедине со
всеми 16+
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.45 М/ф «Университет
монстров» 12+

Воскресенье,
11 сентября
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.10 Х/ф «Подранки» 12+
08.10 Смешарики. ПИН-
код 0+

5 сентября,
понедельник
06:45 Саха сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
09:00 Простые истины 6+

6 сентября, вторник
06:45 Саха сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
09:00 Простые истины 6+

Понедельник, 5 сентября
12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+

Среда, 7 сентября
12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+

Вторник, 6 сентября
12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+

19:00 Выборы-2016 12+
19:15 Арена событий 12+
19:30 Выборы-2016 12+
19:45 Түһүлгэ тула 12+

7 сентября, среда
06:45 Саха сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
09:00 Простые истины 6+

8 сентября, четверг
06:45 Саха сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
09:00 Простые истины 6+

9 сентября, пятница
06:45 Саха сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
09:00 Простые истины 6+

10 сентября, суббота
07:30 Дойдум дьоно (Бэрдь-
гэс ТВ) 6+

11 сентября, воскресенье
07:30 Дойдум дьоно (Кадр
ТВ) 6+

11 сентября,
воскресенье
07:30 Дойдум дьоно (Кадр
ТВ) 6+

14:00 Эфиргэ-саха радио-
та 6+
15:00 Золотой фонд ТВ 6+
15:30 Хотугу сулус 6+

10 сентября, суббота
07:30 Дойдум дьоно (Бэрдь-
гэс ТВ) 6+

11 сентября, воскресенье
07:30 Дойдум дьоно (Нам
ТВ) 6+

12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+

Пятница, 9 сентября
12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+

Суббота, 10 сентября
12.30, 07.45 Д/с «Вся правда
про ...» 12+

09:45 Ыраах-чугас аймах-
тарбыт 6+
10:15 ЭН-сулускун! Кастинг 6+
10:45 Полярная звезда 6+

11 сентября,
воскресенье
07:30 Дойдум дьоно (Кадр
ТВ) 6+

15.05 Д/ф «Длительный об-
мен» 16+

11 сентября
12.30 Смешанные единобор-
ства. UFC. Прямая трансля-
ция из США

ВОСКРЕСЕНЬЕ
В 23:35
"Допинг". (Великобритания, Франция,
2015г.) Биографическая драма.

РОССИЯ 1

Понедельник, 5 сентября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

Вторник, 6 сентября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

Среда, 7 сентября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

14.55 Т/с «Тайны следствия»
12+
17.50 Выборы 2016 г. Де-
баты
18.30 Прямой эфир 16+

Четверг, 8 сентября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

Пятница, 9 сентября
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

Москва
08.00, 11.00, 14.00 Вести
08.10 Россия. Местное вре-
мя 12+

Воскресенье,
11 сентября
04.55 Х/ф «Ой, мамочки...»
12+

Вторник, 6 сентября
12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+

БИЛЛЭРИИЛЭР

Продается частный двух-этажный дом в с. Намцы с надворными постройками (гараж, баня, сарай, теплица и т.д.). Газ, водопровод. Можно под офис или гостиницу (для предпринимателей).

Подробнее по тел.: 89141109742, 89247612404

Продается новый дом (148м2), свет, газ, л/в. Участок 16 сот., гараж на 2 а/м. Находится в с. Намцы, ул. А. Пушкина. Торг. Варианты.

Тел. 89142742909

Нам с. киинигэр соботох кыгыс удамыр сынаҕа биир

хостоох квартираны арендаҕа көрдүүр. Ырааһы, бэрээдэги мэктиэлиир.

Тел. 89659941870

Оказываем услуги по благоустройству домов, а также монтаж систем отопления. Рассмотрим любые варианты.

Тел. 89243661905, 89676243050

Продается УАЗ-31514-031, 1997 г.в., полулюкс, военные мосты, на ходу - 90 т.р. Торг.

Тел. 89142406433

Продаю деревянную 2-хкомн. благоустроенную квартиру с балконом в с. Хамагатта (59,3 кв.м., 1-й этаж, центр) по ул. Комсомольская, 6, кв. 10) - 800-750 т.р.

Тел. 89142961770, 89841017166

Сдаю комнату одинокой женщине в 3-хкомн. квартире в центре с. Намцы.

Тел. 89841197554

Продаю УАЗ бортовой 2003 г. с документами. УАЗ-фермер 2006 г. без документов. Цена за обе - 255 тыс. руб. Отдельно не продается.

Тел. 89243665760

Продаю кран «Пионер» без троса. Цена - 35 тыс.руб.

Тел. 89644242362

Грузовые перевозки. Тел. 89644258617, 89841160270

УНУРЭХ ТЫТТАР

Күндү тапталлаах сангаспытын, Россия потребкооперация туйгунун, үлэ ветеранын **РАИСА ПЕТРОВНА ФЕДОТОВАНЫ** үөрүүлээх 55 сааскын туолар үбүлүөйгүнэн иттистик-истинник эвэрдэлиит!

Баҕарабыт баҕа санаа баһаамын, Ыра санаа ырааһын, Истин илдьит иэйиитин Эйиэхэҕэ тиэрдэбит. Сааһыраы санаабакка, Кырдыар диэни билбэккэ Уһун дьоллоох олохтон, Чугас дьонун, аймахтарын Махталларыгар уйдаран Нус-бааччы, үүт-тураан олохтон. Эйиэхэҕэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, Устата биллибэт уһун олоҕу, Түгэҕэ биллибэт дьолу-соргуну, Дьон ортотугар олох үөһүн курдук Үөрэ-көтө, кэрэни кэрэхсии, Үлэни-хамсыы сылдырагар баҕарабыт!

Эбэрдэни кытта Федотовтар, Мальцевтар, Сергеевтар, Эверстовтар, Васильевтар, Марковтар, Неустроевтар, Сивцевтар

Күн күбэй ийэбитин, эйэҕэс эбэбитин, хос эбэбитин, өр сылларга энкилэ суох сибээскэ үлэлээбит **ЭВЕРСТОВА МАРИЯ ГАБРИЛЬЕВНА** 80 сааскын туолар үөрүүлээх күнүгүнэн ис сүрэхтэн иэйэн туран эвэрдэлиит!

Биһиги туспутугар сылайбакка сүүрэгин-көтөргүн, кыһалларын, күүс-көмө, өйөбүл буоларын, туохха барытыгар тобуллаҕас өйгүнэн, тааннаах тарбаххынан сөптөөх ньыманы, эппиэти буларын сыаналыыбыт. Айылжаттан бэриллбит сатабылларын сөбөбүт, киэн туттабыт.

Күндү киһибитигэр чэгиэн доруобуйаны, тулууру, нус-хас олоҕу, бары үтүөнү баҕарабыт.

Оболорун, кийиитин, күтүөттэрин, сиэннэрин, хос сиэннэрин

Автострахование в страховой компании «Стерх»

ОСАГО

Всегда адекватные выплаты в срок. Финальная сеть по всей Республике. Быстрое принятие решений о страховом возмещении.

КАСКО-ЭКОНОМ

Программа страхования автомобиля при ДТП по цене ОСАГО.

ОСАГО – это выплата за ущерб чужого авто, КАСКО-ЭКОНОМ – это выплата за ущерб ВАШЕГО авто.

с. Намцы, ул. С. Платонова, 14 (здание поликлиники) тел/факс: 42-2-59

Лич. ОС №3983-06, СИ №3983 выд. ЦБ РФ 22.09.2015 г.

САХАМЕДСТРАХ

сылдыан, булгуччулаах медицинскэй страховкалааһын биир кэлим киинигэр федеральной элбэх канааллаах 8-800-100-14-03 төлөпүн нүөмэригэр эрийэн кэлэн, ыйыталаһар бырааптаах (кэпсэтии босхо).

2016 сыл бэс ыйыгар Саха сиригэр булгуччулаах медицинскэй страховкалааһын территориятааҕы пуондатын уонна страховкалыыр медицинскэй тэрилтэлэр бары суһал линияларын ситимниир биир кэлим «Контакт-центр» диэн киин тэ-

рааһыннык эбэтэр өрөбүл күннэргэ автоответчик холбонон иһитиннэриигитин суруйар.

«Сахамедстрах» хампаанньатыгар страховкалаамыт дьон-сэргэ бэйэ кыһалжатын үөһээ ыйылыбыт ньыматтан ураты, тутта, тэрилтэҕэ утары тахсан, быһаарар кыахтаах:

-smsmail@sakha.ru электроннай аадырыска суруйуохха сөп;

-«Сахамедполис.рф» сайтка киирэн, «Ыйытык-хоруй» саланы талан, быһаарсар;

-Иһитиннэрэр-биллэрэр

«САХАМЕДСТРАХ» - КИИИ БЫРААБЫН КӨМҮСКЭЛИГЭР

Доруобуйа бопкуруоһа киһи күүспэтэх-үйөбэтэх өттүттэн тирээн кэлэр. Сорох түгэнгэ балыһаҕа көрдөрөргө даҕаны «аан дойдуга аана» барыта «сабылыах» кэриэтэ буолуон сөп. Онон, хас биирдибит медицинэ өнөтүн туһаныыга бэйэбит бырааптытын билиэх тустаахпыт. Өскөтүн медицинскэй көмөнү онгорго аккаастаахтарына, полиһы сүтэрдэххэ хайдах дьаһаныахха сөбүй? Эбэтэр ыарыһы быһаарар көрдөрүнүү араас көрүнгэ уонна эмтэни босхо дуу, төлбүрдээх дуу буоларын билэр бопкуруос эмиз үөскээччи. Оччотугар, страховкалаамыт киһи республика ханнык даҕаны улууһугар, Россия субъектыгар

рилиннэ. Манна «Сахамедстрах» эмиз хабылыһна.

Бу киин нэһилиэнньэни кытта быһаччы сибээс олохтоон, сүбэ-ама биэрэр, уонна страховкалаамыт дьон быраабын суһаллык көмүскүүргэ көмөлөһөр. Итини таһынан, медицинэ өнөтүгэр булгуччулаах медицинскэй страховкалааһын сокуона кэһилиннэбинэ, тутта, ол бопкуруоһу быһаарыыга төһүү күүс буолар.

Биир кэлим киин төгүрүк күн устата үлэтиир. Үлэ кэмигэр бу нүөмэргэ сарсыарда 9:00 чаастан, киэһэ 18:00 диэри эрийэн кэлиэххэ сөп. Онтон үлэ чааһыттан ураты кэмнэ, бы-

киингэ кэлэр. Аадырыһа: Дьоккуускай куорат, Курашов аатынан уулусса, 40/1 дьиэтигэр 6 №дээх кабинет, үлэ күнүгэр 09:00-13:00, 14:00-17:00 чч.

Эбэтэр Нам улууһугар баар «Сахамедстрах» бэрэстэбиитэлигэр. Аадырыһа: Нам с. Ст. Платонова аатынан уулусса, 14 (поликлиника дьиэтэ 3 эт.), үлэ күнүгэр 09:00 - 17:00 чч.

«Сахамедстрах» страховкалыыр медицинскэй хампаанньа

АУо пресс-сулууспата.

«Сахамедстрах» СМХ АУо.

лицензията ОС

№2873 – 01 01.06.2015 с.

САХА СИРЭ ЭРГЭ ОСКУОЛАЛАРЫ ӨРӨМҮӨННҮҮРГЭ 387 МӨЛ.СОЛК. ФЕДЕРАЛЬНОЙ КИИИТЭН ЫЛЛА

Оскуолалары суһаллык өрөмүөннүөхтээх регионнар ахсааннарыгар Дагестан, Саха сирэ, Красноярскый кыраай, Карачаево-Черкесская уонна Чечен өрөспүүбүлүкэтэ, Иркутскый уобалас уонна Бурятия киридилэр. Саха сирин үөрэххэ миниистирэ Федосия Габышева суруналыыстары кытта брифингэ ити туһунан эттэ.

РФ бырабытыгастыбатын селекторнай муньаҕар РФ үөрэххэ уонна наукаҕа миниистирэ Ольга Васильева эппитинэн, 7 890 оскуола хапытаалынайдык өрөмүөннэниэхтээх. 9 тыһыынчаттан тахса тутуу аһара эргэрибит.

«Саха сиригэр эргэ, саахалланар кутталлаах оскуолалар бааллар. Ити эргэри сүрүн төрүөтэ оскуолалар мастан тутуллубуттара буолар. Итилэри саҕа таас тутууларынан солбуйар сорок турар. Кэлинни сылларга 200 сана оскуола баар буолла. 2030 сылга диэри биир да эргэ, саахалланар кутталлаах социальный эбийиэк хаалыа суохтааҕар туһайылыбыт соруу өрөспүүбүлүкэ баһылыга Егор Борисов туруорда. Онуоха диэри эргэ оскуолалары сыһыа-баайа сагаларынан солбуйуохпут», — диір Федосия Габышева.

Киһи эппитинэн, быйыл федеральной бюджеттан 387,7 мөл.солк. суумалаах субсидия бэриллбит. Ити үп-харчы оскуолаларга биир сменалаах үөрэҕи хааччыыһыга, ону таһынан 50 тахса бырыһыан эргэрибит оскуолалартан үөрэнээччилэри көһөрүүгэ ананар. Ол курдук, Дьоккуускайга геологтар бөһүөлэктэригэр 18-с №-дээх 360 мистэлээх саҕа оскуола тутуллар.

«Ону таһынан федеральной үп-харчы суотугар биэс муниципальной оройуоннар оскуолаларыгар хапытаалынай өрөмүөн оһоһуллар. Бу оскуолалар хааччылыылыра аныгы ирдэбилгэ сөп түбэһиэхтээх», — диір миниистир.

ЫЧЧАТ ҮҮС ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭТЭЭҔИ СЪЕЗДЫҔА ҮҮҮҮР

Ыччат, дьэ кэргэн бэлиитикэлэрин министиэристибэтин тэрийиитинэн балаан ыйын 9-10 күннэригэр ыччат уопастыбаннай түмсүүлэрин өрөспүүбүлүкэтээҕи үчүс съезди ыгыттылар. Быйылгы съезд «Түмсүүлээх ыччат — Саха сирин сайдыыта» диэн девизинэн барар.

Дьаһал сүрүн сыалынан, уопастыбаннай түмсүүлэр өрөспүүбүлүкэ социальнай-экономическай сайдыытын туһугар үлэлэрин оччулааһын буолар. Манна санылы көрүүлээх ыччат уопут атастаһыа уонна араас хайысхалаах төгүрүк остуолларга, түөрт секцияларынан араарыллыбыт хайысхаларга баар кыһалжалары дьүүллэһиэхтэрэ.

Ол курдук, «Ыччат көүлээһиннэрэ» диэн улахан хайысхаҕа, сүрүннээн, уопастыбаннай түмсүүлэри хайдах тэрийиэххэ, гран кункурустарыгар хайдах кытыахха сөбүн туһунан кэпсэтии барыаҕа. «Эдэр исписэлиистэр» секцияҕа үлэ коллективтарыгар ыччат уопастыбаннай түмсүүлэрин тэрээһинин, эдэр үлэһит анал туругун туһунан сокуон ырытыһы киинигэр тутуллуоҕа.

«Ыччаты патриот тыһынгар иити» хайысхаҕа тыа сиригэр эдэр дьону олохсуйуутун, духуобунай эйгэҕэ ыччаты иити, көлүөнэлэр солбуһууларын, төрөөбүт дойдуга бэриниилээх буолуу туһунан кэпсэтии-ырытыы буолуоҕа.

Съезд икки күннээх үлэтигэр өрөспүүбүлүкэ ыччата бүгүндү күнүн, сарсынны саргынан тула боччумнаах, дьонун кэпсэтии, ырытыы, саҕа былааннары торумнааһын, ылыны күүтэр. Тэрийээччилэртэн биридэстэрэ, Ыччат бырабытыгастыбата съезд чэрчитинэн күрэхтэни ыгытаҕа уонна бастын уопастыбаннай түмсүүнү бэлиэтиэҕэ.

СИИ СИТИМИТТЭН

